

Doplnění gramatiky 4. lekce (Bartoňkova skripta)

ODCHYLKY VE SKLOŇOVÁNÍ

1. V **genitivu plurálu** mají v rozporu s pravidly koncovku **-ium**:

a) některá jednoslabičná podstatná jména, např. :

<i>dōs, dōtis, f.</i>	věno	<i>dōtium (-um)</i>
<i>fraus, fraudis, f.</i>	lest	<i>fraudium (-um)</i>
<i>līs, lītis, f.</i>	spor	<i>lītium</i>

b) substantiva označující **názvy kmenů** apod., která mají **nominativ singuláru** zakončen na **-ās,-īs** a genitiv singuláru na **-ātis, -ītis**, např.:

<i>Quirīs, ītis, m.</i>	římský občan	<i>Quiritium (-um)</i>
<i>Arpinās, ātis, m.</i>	Arpiňan	<i>Arpinātium</i>

2. V **genitivu plurálu** mají koncovkou **-um** např. tato substantiva:

<i>pater, tris, m.</i>	otec	<i>patrum</i>
<i>māter, tris, f.</i>	matka	<i>mātrum</i>
<i>frāter, tris, m.</i>	bratr	<i>frātrum</i>
<i>parēns, ntis, m., f.</i>	rodič	<i>parentum (-ium)</i>
<i>iuvenis, is, m.</i>	mladík	<i>iuvenum</i>
<i>senex, nis, m.</i>	stařec	<i>senum</i>
<i>canis, is, m.</i>	pes	<i>canum</i>
<i>pānis, is, m.</i>	chléb	<i>pānum</i>
<i>sēdēs, is, f.</i>	sídlo	<i>sēdum</i>
<i>vātēs, is, m.</i>	věštec	<i>vātum (-ium)</i>

3. Několik **substantiv** zachovává původní *i*-kmenové koncovky, tj. v akuzativu singuláru mají koncovku **-im**, v ablativu singuláru **-ī** a v genitivu plurálu **-ium**, např.:

<i>Neāpolis, is, f.</i>	Neapol	<i>Neāpolim</i>	<i>Neāpolī</i>
<i>Tiberis, is, m.</i>	Tiber	<i>Tiberim</i>	<i>Tiberī</i>
<i>sitis, is, f.</i>	žízeň	<i>sitim</i>	<i>sitī</i>
<i>puppis, is, f.</i>	lodní zád'	<i>puppim</i>	<i>puppī</i>
<i>febris, is, f.</i>	horečka	<i>febrim</i>	<i>febrī</i>
<i>secūris, is, f.</i>	sekera	<i>secūrim</i>	<i>secūrī</i>
<i>turris, is, f.</i>	věž	<i>turrim</i>	<i>turrī</i>

PŘEHLED DOSUD PROBRANÝCH DEKLINACÍ

Příslušnost substantiva k deklinaci poznáme podle hesla ve slovníku. **Rozhodující je tvar genitivu singuláru.**

- Substantiva 1. deklinace mají v nominativu singuláru **-a** a v genitivu singuláru **-ae** (např. *fēmina*, **ae**, f.).
- Substantiva 2. deklinace mají v nominativu singuláru končí na **-us**, **-er**, **-ir** nebo **-um** a v genitivu singuláru **-ī** (např. *servus*, **ī**, m. nebo *exemplum*, **ī**, n.)
- Substantiva 3. deklinace mají v nominativu singuláru řadu zakončení, v genitivu singuláru mají ale vždy **-is**.

	1. deklinace	2. deklinace	3. deklinace
nom. sg.	-a	-us, -er, -ir, -um	různá, např., or, -er, -is, -es, -s, -x, -dō, -men, -ur, -us
gen. sg.	-ae	-ī	-is

Jak je patrné z tabulky, na **-us** mohou končit substantiva 2. i 3. deklinace, rozdíl spočívá v genitivu singuláru na **-ī** u 2. deklinace a na **-is** u 3. deklinace.